

Пасечник Д.
Національний університет
«Києво-Могилянська академія»,
студентка магістерської програми
2 р. н. «Економіка»

ФІКТИВІЗАЦІЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ

Долар, вкладений в інтелект людини, часто приносить більший приріст національного доходу, ніж долар, вкладений у залізницю, греблі, машини й інші капітальні блага. Освіта стає високопродуктивною формою капітальних вкладень.

Дж. Гелбрейт

Стрімкий розвиток концепції людського капіталу в ХХ столітті, визнання його провідної ролі в економічному зростанні, адекватна оцінка його частки в структурі національного багатства провідних країн світу сприяли економічному розвитку і зумовили дедалі більше посилення уваги досоціальних питань. У ХХІ столітті еволюція концепції людського капіталу призводить до виокремлення його непродуктивної форми – фіктивного капіталу.

Поняття фіктивного людського капіталу використав у 2010 році О. А. Поляков. За його трактуванням фіктивний людський капітал – капітал, який, пройшовши період первинного накопичення (отримання людиною середньої та вищої освіти), не знаходить застосування на ринку – тобто не орендується власниками основних засобів виробництва, і не забезпечений при цьому власними коштами. Фіктивний людський капітал формується передусім у сфері освіти та професійної підготовки, охорони здоров'я, соціально-трудої сфері.

Досліджуючи процеси фіктивізації людського капіталу в Україні відповідно до основних сфер його формування та використання, варто виокремити такі основні її чинники. У сфері освіти та професійної підготовки процеси «фіктивізації» людського капіталу передусім пов'язані з наявністю попиту на освітні послуги низької якості, коли вирішальне значення має отримання диплому, а не знань у конкретній професійній сфері. І цьому, звичайно, сприяє загальне зниження рівня соціальної відповідальності,

поширення корупційних явищ та традиційно низький рівень оплати праці в освітній сфері. Суттєве значення має також і те, що нині дуже звужені такі можливості освітньої/трудової реалізації для випускників школи як професійно-технічна освіта і навчання на виробництві. Варто відзначити, що зниження вимог до абітурієнтів обумовлене надмірною кількістю приватних вишів, які переважно зацікавлені тільки в отриманні платні за навчання і не забезпечують належної якості освіти. Швидке застарівання знань, обумовлене розвитком інформаційних технологій та глобалізаційними тенденціями, досить часто призводить до того, що навчальні плани і програми підготовки фахівців не відповідають реаліям сьогодення, вища школа не встигає здійснювати їх своєчасне оновлення, отже випускає неконкурентоспроможних на ринку праці фахівців. Процеси формування та нагромадження фіктивного людського капіталу в різних сферах діяльності мають об'єктивні відмінності, однак є загальні негативні тенденції, на зменшення впливу яких необхідно спрямовувати зусилля як на державному, так і на усіх інших рівнях, включно з особистісним. Вважаємо, що одним з важливих чинників фіктивізації людського капіталу є зниження відповідальності на всіх рівнях. Це стосується сфери вищої освіти, де створені передумови для отримання освітньо-кваліфікаційних рівнів, не підтверджених реальними знаннями; сфери охорони здоров'я, яка не забезпечує формування у суспільстві орієнтації на здоровий спосіб життя; соціально-трудої сфери, негативні процеси в якій перешкоджають ефективному нагромадженню та використанню людського капіталу для всіх, хто може та бажає працювати.

Процеси фіктивізації людського капіталу в Україні під впливом кризових явищ посилюються, набуваючи все більш загрозливих рис, тому одним з найважливіших завдань є визначення шляхів хоча б часткового подолання, зменшення їх негативного впливу. З метою мінімізації фіктивної складової людського капіталу необхідно на державному та регіональному рівні сприяти підвищенню прозорості економічних відносин, збільшенню обсягів та підвищенню ефективності інвестицій в освіту, охорону здоров'я, наукову та інноваційну діяльність, орієнтації на інноваційний розвиток, формуванню реальної потреби у високоякісному людському капіталі.

Література

1. Хромов, М. Еволюція теорії людського капіталу / Микола Хромов // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2011. – Вип. 2. – С. 165–173
2. Фіктивний людський капітал: сутність, характерні особливості, чинники формування / О. А. Грішнова, О. Г. Брінцева // Демографія та соціальна економіка. – 2015. – № 1. – С. 90–101.
3. Фіктивізація людського капіталу та нові ризики в сфері зайнятості / О. А. Грішнова, О. Г. Брінцева, С. Я. Шурпа // Наук. вісн. Полісся. – 2017. – Вип. 1 (ч. 2). – С. 91–98.
4. Магута О. В. Розвиток вищої освіти та економічна динаміка в Україні / О. В. Магута // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 6. – С. 58.

Рилад Н. М.

Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
к. е. н., науковий співробітник НДЧ

РУШІЙНІ СИЛИ ТА ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПАРАДИГМИ ВІДКРИТИХ ІННОВАЦІЙ

Сучасна глобальна парадигма інноваційного розвитку описує характер процесів розробки, впровадження та комерціалізації інновацій на світовому рівні та з новими якісними характеристиками. Найефективніше впровадження результатів науково-технологічної діяльності можливе за умови тісної взаємодії національних потенціалів, ресурсів різних країн, спільного розв'язання завдань економічного розвитку на глобальному рівні. Така особливість втілюється в процесах інтернаціоналізації інноваційної діяльності, яка на сьогодні переважно є частиною більш широких стратегічних рішень компаній з виробництва, маркетингу, злиття та поглинання в результаті міжнародних потоків та перерозподілу науково-технічних можливостей та використання «відкритих інновацій». Сутність цієї концепції полягає в тому, що відкритий інноваційний процес став невід'ємною частиною інноваційної стратегії та бізнес-моделі компаній. Крім